

Федоров М.І.
здобувач вищої освіти ступеня “бакалавр”
спеціальності 101 “Екологія”
Науковий керівник: Нагаєва С.П.
к.геогр. н., доцент кафедри екології та охорони довкілля
Одеський державний екологічний університет
angelsvet715@gmail.com

ВПЛИВ БОЙОВИХ ДІЙ НА ЕКОСИСТЕМУ КІНБУРНЬСЬКОЇ КОСИ

Кінбурнська коса розташована у крайній північно-західній частині Кінбурнського півострова між Чорним морем та Дніпровсько-Бузьким лиманом. Довжина коси складає 8,5 км, ширина у кореневій частині - 3,8 км.

На території коси знаходиться три заповідних об'єкти: національний природний парк «Білобережжя Святослава», РЛП «Кінбурнська коса» та ділянка Волижин ліс Чорноморського біосферного заповідника. Площа Кінбурнської коси в межах області 12214 га, вся вона відноситься до заповідного фонду.

Внаслідок військових дій з березня 2022 року по червень 2023 року на Кінбурнській косі відбулась низка масштабних пожеж в природних комплексах національного природного парку «Білобережжя Святослава», регіонального ландшафтного парку «Кінбурнська коса» та Чорноморського біосферного заповіднику і на територіях сіл. Вигоріли масиви плавнів та природних і штучних лісів, степових і лучних ділянок. На окремих виділах зафіксовано по кілька пожеж протягом року. Масштаби вигорілих площ, що складають більше 4780 га, встановлені методом дешифрації супутникових знімків є безпрецедентними для території Кінбурнської коси.

Відповідно по об'єктам природно-заповідного фонду:

- РЛП «Кінбурнська коса» - 97 на площі 678 га;
- НПП «Білобережжя Святослава» - 183 на площі 6507 га;
- Чорноморський біосф. заповідник, ділянка «Волижин ліс» - 8 на площі 170 га.

Частина пожеж носить повторний характер, вражаючи одну й ту саму ділянку декілька разів.

Загалом на території де відбулися пожежі знищено оселища (місця гніздування) біля 100 видів птахів, тобто більшості із переліку гніздових видів. З високою долею вірогідності можна стверджувати, що в наслідку пожеж були знищені гнізда та молодняк водно-болотяних, степових та деревно-чагарникових видів. Також птахи постраждали від потужного фактору турбування (вибухи, світлові спалахи, проїзд важкої техніки, перебування військових). Можливо мали місце виливи нафтопродуктів, які забруднили оперення птахів. Безпосередньо фактів загибелі птахів від пожеж та вибухів не вдалось зафіксувати, оскільки це неможливо зробити наразі фізично.

Потенційно від військових дій постраждали занесені до Червоної книги України: орлан-білохвіст, пухівка, нерозень, кулик-довгоніг, чоботар, кулик-сорока, морський пісочник, малий крячок та інші. Військові дії безперечно розігнали колонії птахів, в тому числі розміщені на штучних островах та острівцях. Список видів птахів, котрі з великою вірогідністю постраждали в період розмноження, внаслідок пожеж, в урочищах НПП «Білобережжя Святослава».

Внаслідок підтоплення після підриву на Каховській ГЕС, яке відбулося у розпал гніздового періоду, попередньо визначено види птахів, які постраждали від різкого підйому води, внаслідок знищення гнізд та загибелі пташенят. лебідь-шипун (*Cygnus olor*), крижень (*Anas platyrhynchos*), чернь червонодзьоба (*Anas platyrhynchos*), попелюх (*Aythya ferina*), бугай (*Botaurus stellaris*), бугайчик (*Ixobrychus minutus*), чепура велика (*Casmerodius albus*), чапля сіра (*Ardea cinerea*), чапля руда (*Ardea purpurea*), пірникоза велика (*Podiceps cristatus*), лунь очеретяний (*Circus aeruginosus*), пастушок водяний (*Rallus aquaticus*), курочка водяна (*Gallinula chloropus*), лиска (*Fulica atra*), довгоніг (*Himantopus himantopus*), коловодник звичайний (*Tringa totanus*), очеретянка велика (*Acrocephalus arundinaceus*) та інші.

Серед лучно-степових та деревно-чагарникових видів постраждали: посмітюха (*Galerida cristata*), жайворонок степовий (*Melanocorypha calandra*), жайворонок польовий (*Alauda arvensis*), щеврик польовий (*Anthus campestris*), кропив'янка сіра (*Sylvia communis*), сорокопуд терновий (*Lanius collurio*), просянка (*Miliaria calandra*), вівсянка звичайна (*Emberiza citrinella*) та інші.

Для отримання більш точних результатів, які потрібні для розрахунку шкоди в разі виникнення пожеж, як в період військових дій так і в мирний час, потрібне акцентування уваги працівників установ ПЗФ на моніторингових спостереженнях за місцями гніздування з обов'язковим їх картуванням.